

УДК 378-044.64(4)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Чаленко Т.В.

Інститут міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

Розкрито, що процес вивчення іноземної мови є важливим засобом підготовки студентів до практичної діяльності, оскільки практичні завдання пов'язуються з підготовкою до будь-якого виду професійної діяльності. Розглянуто змістовний аналіз інтеграційних процесів в освіті й науці. Визначено, що процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави. Проаналізовано, що у результаті інтеграції України у європейський та світовий освітній простір та розширення міжнародних, економічних та культурних зв'язків виникло нове бачення основної мети, назріла необхідність виділення ефективних методик вивчення та навчання іноземних мов у ВНЗ. Зроблено висновки, що необхідність володіння іноземними мовами на належному професійному рівні значно посилюється інтегрованістю сучасного покоління у світовий соціокультурний простір.

Ключові слова: вища освіта, інтеграція, вивчення іноземних мов, студент, практична та професійна діяльності.

Постановка проблеми. В наш час вивчення іноземних мов є важливим аспектом життя сучасної людини. Знання іноземної мови дає нам можливість знайомитися з культурою і традиціями інших країн, сприяє розвитку мислення, уяви і пам'яті. Її вивчення необхідне для ефективною взаємодії держав одна з одною у багатьох сферах життя (науці, політиці, культурі, мистецтві і т.д.). Володіння іноземною мовою в наші дні – одна з умов професійної компетенції.

Процес вивчення іноземної мови є важливим засобом підготовки студентів до практичної діяльності, оскільки практичні завдання пов'язуються з підготовкою до будь-якого виду професійної діяльності, де комунікативний аспект, момент міжособистісного спілкування має велике значення як у процесі праці, так і у процесі особистісного зростання. Таким чином, студенти навчаються усвідомлювати проблеми спілкування, обирати комунікативну мету, шукати шляхи вирішення проблеми в спілкуванні, досягати комунікативного результату [11, с. 297]. Студентам часто бракує впевненості, вони нездатні брати участь у дискусіях на занятті, занадто переймаються проблемою, зациклюються на граматичних формах та структурах, мають низьку самооцінку, сприйняття мовлення, нервують та відчувають тривожність.

Викладачі повинні відігравати важливу роль у зменшенні тривожності серед своїх студентів, створюючи привабливу, теплу атмосферу в аудиторії та підвищуючи мотивацію студентів до вивчення англійської мови. Вони повинні допомогти своїм студентам впоратись із негативними настроями та неприємними відчуттями щодо вивчення англійської мови. Крім того, вони повинні формувати впевненість у студентів, використовуючи позитивне налаштування, більше заохочень [12, с. 105].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Володіння іноземною мовою – одна з умов професійної компетенції, де мова виступає основним засобом навчально-наукової й науково-професійної міжкультурної комунікації. Завдання це стає ще більш актуальним у зв'язку зі світовими інтеграційними процесами.

Змістовний аналіз інтеграційних процесів в освіті й науці подано в дисертаційних дослід-

женнях (П. Васил'єв, О. Глущенко, А. Козлов, О. Микитюк, О. Нечаєва, З. Сазонова, Т. Торгашина, В. Чернолес та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах високої ринкової конкуренції, зростає роль вищої освіти. У високо інформованому світі вища освіта стає не тільки фаховою, але й духовною потребою громадян. В свою чергу вона формується як одна з найголовніших базових цінностей державності, суспільної свідомості та й безперечно національної безпеки. Сучасна система освіти України базується на принципах демократизації та гуманізму, яка по перше, зорієнтована на досягнення сучасного світового рівня, але й разом з тим відродження самобутнього національного характеру, по-друге, докорінне покращення змісту, форм і методів навчання, і третє, що є пріоритетним, збільшення інтелектуального потенціалу країни. Вища школа націлена на задоволення освітніх потреб особистості [10].

Розширення міжнародних зв'язків України у різних галузях економіки, науки, освіти і культури призвело до значного зростання потреб у використанні іноземних мов в нашій країні. Приєднання України до Болонського процесу і до Європейського простору вищої освіти, заснованому в 2010 році, підіймає питання вивчення іноземної мови на значно вищій рівень. Однією з необхідних умов формування висококваліфікованих фахівців є свідоме і глибоке вивчення іноземної мови. В сучасних умовах практично в усіх сферах діяльності підвищуються вимоги до рівня володіння іноземною мовою випускниками вищих закладів освіти [3].

Процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави, не оминув він і вищої освіти. Відтак, Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, щораз наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

У результаті інтеграції України у європейський та світовий освітній простір та розширення міжнародних, економічних та культурних зв'язків

виникло нове бачення основної мети, назріла необхідність виділення ефективних методик вивчення та навчання іноземних мов у ВНЗ, що також являє собою необхідність підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців для більш консолідованої міжкультурної комунікації [2, с. 177].

У 1997 році під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, які існують у системі вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни (Україна в тому числі), більшість з яких згодом сформулювали і принципи Болонської декларації. Лісабонська угода декларує наявність та вагомість різноманітних освітніх систем і має на меті створення умов, за яких більша кількість людей, скориставшись усіма перевагами і здобутками національних систем освіти і науки, зможе бути мобільними на європейському ринку праці.

Через рік чотири країни – Франція, Італія, Велика Британія та Німеччина – підписали т. зв. Сорбонську декларацію, завдання якої спрямовані на створення відкритого європейського простору вищої освіти, який має стати більш конкурентоспроможним на світовому ринку освітніх послуг. Основна ідея цих документів – двоступенева структура вищої освіти, використання системи кредитів (ECTS), міжнародне визнання бакалавра як рівня вищої освіти, що надає право продовжувати навчання за програмами магістра відповідно до положень Лісабонської угоди.

Так поступово створювалися умови для інтеграційних процесів у сфері вищої освіти європейських країн. Україна була і є активним учасником цих процесів. Обрані шляхи модернізації вищої освіти України аналогічні загальноєвропейським підходам. Принципи Болонської декларації в повному обсязі мають бути впроваджені у 2010 році, а 2005-й рік визначено як проміжний етап моніторингу досягнутого [2, с. 3].

Мета статті. Основна мета статті полягає у аналізі основних тенденцій вищої освіти в контексті європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтеграція» почав активно вживатися лише з XIX століття, коли відбувалося утворення зв'язків між раніше відокремленими галузями знань. Під інтеграцією розуміють поєднання в єдине ціле частин, елементів і компонентів, які до цього існували окремо, з ускладненням і зміцненням зв'язків між ними. Поняття інтеграції в освіті є достатньо багатогранним та може включати зміни, що відбуваються на різних рівнях [4].

Для кожної людини, яка прагне побудувати хорошу кар'єру, розширити межі свого спілкування, черпати новітню інформацію з першоджерел, відкрити нові життєві перспективи і врешті-решт урізноманітнити своє життя і зробити його більш цікавим, вивчення іноземних мов просто необхідне.

Особливо навчання іноземній мові було й залишається невід'ємною складовою процесу формування сучасного фахівця. Щодо значимості виконання соціального замовлення свідчить той факт, що показник рівня володіння іноземною мовою включений у кваліфікаційну характеристику випускника вузу [5].

Дійсно, знання іноземної мови, в сучасному світі, вважається не тільки відмінним способом

встановлення контактів між представниками різних країн, але і способом, що дозволяє значно збільшити можливості отримання високооплачуваної роботи. Знання однієї або декількох іноземних мов вважається одним з ключових елементів сучасної Європи. В Україні ця тенденція також набирає обертів, і володіння іноземною мовою розглядається як одна з головних переваг на ринку праці. Якщо раніше, 20-30 років тому вміння спілкуватися іноземною мовою було в основному прерогативою лише обраних професій, таких як дипломати, керівники, то сьогодні іноземна мова має фундаментальне значення у всіх сферах життя [7, с. 37].

Актуальність дослідження значення іноземної мови важлива і в контексті євроінтеграційних процесів, оскільки європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі (ЄС) є стратегічною метою України. Цей курс був закріпленої Верховною Радою України в Основних напрямках зовнішньої політики 2 липня 1998 р., а також в Угоді про партнерство і співробітництво між Європейським співтовариством і Україною від 14 червня 1994 р. та у Зверненні українського парламенту до Європарламенту і парламентів країн-членів ЄС 20 червня 2002 р. [9, с. 194].

Розвиток України на сучасному етапі визначається в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні загальнолюдські цінності: права людини, права національних меншин, лібералізацію, свободу пересування, свободу отримання освіти будь-якого рівня тощо, що є атрибутом громадянського демократичного суспільства [8]. В сучасних умовах постійного розширення європейської інтеграції, всебічних міжнародних контактів іноземна мова стає найважливішим засобом професійного спілкування спеціалістів різних профілів.

Держава потребує висококваліфікованих фахівців із знанням іноземної мови, професіоналів, зданих абсорбувати все нове і прогресивне, готових до генерації і запровадження свіжих оригінальних ідей, а також до вигідної участі у міжнародному співробітництві і формуванні нового ставлення до України в Європі і світі [1, с. 229].

Сучасні інтеграційні процеси в Україні відкривають перед студентами можливості ознайомлення і безпосередньої участі в освітніх, культурних, економічних та інших досягненнях світової цивілізації. Тому першочергове значення в цьому процесі відіграє вивчення іноземної мови як засобу спілкування, який є важливим інструментом для інтеграції студентів та засобом відкриття і пізнання світу та інновацій з професійного напрямку підготовки [6, с. 1].

Висновки і пропозиції. Необхідність володіння іноземними мовами на належному професійному рівні значно посилюється інтегрованістю сучасного покоління у світовий соціокультурний простір. З огляду на це тільки той фахівець, який володіє принаймні однією іноземною мовою, має сформовані навички міжкультурного спілкування та володіє навичками іншомовної компетентності зможе адаптуватися до полікультурного середовища й реалізувати свій професійний та особистісний потенціал. Тому фактор володіння іноземними мовами у наш час є одним із головних.

Список літератури:

1. Антонюк Н.М. Вивчення іноземних мов в контексті гуманістичної освіти / Н.М. Антонюк, О.Ю. Титаренко, І.В. Горохова // Вісник Академії адвокатури України. – 2009.
2. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / [М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Волошина Г.Г. Шляхи підвищення мотивації у навчанні іноземним мовам студентів немовних вищих навчальних закладів // Науковий вісник НУБІП України. – 2014.
4. Котковець А.Л. Застосування принципів інтеграції у процесі навчання іноземній мові у ВНЗ [Електронний ресурс] / А.Л. Котковець. – 2015. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1240>.
5. Моїсєєва Ф.А. Роль іноземної мови в загальній концепції підготовки сучасного фахівця [Електронний ресурс] / Ф.А. Моїсєєва // Донецький державний університет економіки та торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Режим доступу: <http://rusnauka.com/NIO/Philologia/moisjejeva.doc.htm>.
6. Пукало С.О. Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів немовного вузу / С.О. Пукало // Урок. – 2017. – С. 1.
7. Пуховська Л.П. Вивчення іноземних мов у контексті формування загальноєвропейського освітнього простору / Л.П. Пуховська // Сучасні технології викладання іноземних мов у професійній підготовці фахівців: зб. наук. ст. – К.: КІТЕП, 2000. С. 32-38.
8. Сидорчук Н.Г. Університетська педагогічна освіта в контексті євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7539/97/>.
9. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Співтовариством і Україною від 14 червня 1994 року // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2001. – № 3. – С. 190-195.
10. Ярошук М. Роль іноземної мови у процесі інтеграції спеціальних навчальних дисциплін в технікумі / М. Ярошук // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.2. – С. 161-163.
11. Цимбал С.В. Психологічні засади використання іноземної мови у процесі формування майбутніх спеціалістів / Світлана Володимирівна Цимбал // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник наукових праць / За ред. В.О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 7. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – С. 297.
12. Tsybmal S. Overcoming language anxiety among the english language learners: psycho-pedagogical aspect / Svitlana Tsybmal // Science and Education. – 2017. – № 7. – С. 105.

Чаленко Т.В.

Институт международных отношений
Национального авиационного университета

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Аннотация

Раскрыто, что процесс изучения иностранного языка является важным средством подготовки студентов к практической деятельности, поскольку практические задачи связываются с подготовкой к любому виду профессиональной деятельности. Рассмотрены содержательный анализ интеграционных процессов в образовании и науке. Определено, что процесс европейской интеграции все заметнее влияет на все сферы жизни государства. Проанализировано, что в результате интеграции Украины в европейское и мировое образовательное пространство и расширение международных, экономических и культурных связей возникло новое видение основной цели, назрела необходимость выделения эффективных методик изучения и обучения иностранным языкам в вузе. Сделаны выводы, что необходимость владения иностранными языками на должном профессиональном уровне значительно усиливается интегрированностью современного поколения в мировой социокультурное пространство.

Ключевые слова: высшее образование, интеграция, изучение иностранных языков, студент, практическая и профессиональная деятельности.

Chalenko T.V.

Institute of International Relations
National Aviation University

BASIC TRENDS OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary

It is disclosed that the process of foreign language studying is an important means of preparing students for practical activities, since practical tasks are associated with the preparation for any kind of professional activity. The content analysis of integration processes in education and science is considered. It is determined that the process of European integration is increasingly affecting all spheres of state life. It was analyzed that as a result of the integration of Ukraine into the European and world educational space and the expansion of international, economic and cultural ties, a new vision of the main goal arose, and the need to allocate effective methods of studying and teaching foreign languages at the high school has emerged. It is concluded that the necessity to speak foreign languages at the proper professional level is greatly enhanced by the integration of the modern generation into the world socio-cultural space.

Keywords: higher education, integration, foreign languages learning, student, practical and professional activities.